

УДК 327.8(474):341.1

О.Я. Івасечко, О.В. Коваль

ЗАГРОЗИ ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ КРАЇН БАЛТІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

У статті розглянуто основні потенційні загрози безпекового виміру зовнішньої політики країн Балтії, які передусім пов'язані з російською проімперською політикою на теренах держав колишнього союзнабору. Наголошено, що спільність кордонів країн Балтії та РФ може стати прямою загрозою територіальній цілісності та суверенітету, так як у випадку військового вторгнення до ЄС такі держави як Естонія і Латвія постраждають першими.

Увагу акцентовано на необхідності підтримки стану постійної бойової готовності з метою захисту як власної територіальної цілісності, так і непорушності Європейського Союзу в цілому.

Висвітлено позицію громадської думки та політичної верхівки країн Балтії до конфлікту на сході України, що полягає на необхідності посилення політико-економічних санкцій щодо РФ.

Виокремлено особливості впровадження превентивних заходів для уникнення конфронтації з одного боку та застосування сил швидкого реагування НАТО разом із військовим потенціалом держав Балтії у разі погіршення ситуації, з іншого.

Зроблено висновок про те, що вже сьогодні Росія вдається до окремих елементів «гібридної війни» проти країн Балтії, насамперед, через інформаційну пропаганду звинувачує Литву, Латвію та Естонію у «порушенні прав російськомовного населення», підтримує проросійські політичні партії, готує на їх території провокаторів з числа молодих людей, які схвалюють російську проімперську політику, проводить різного роду розвідувальну та вербувальну роботи. Відзначено, що серйозною загрозою для інституційної сфери країн Балтії є посилення російського фактору при владі. Росія своїми діями в Україні наочно показала, що політику Кремля неможливо передбачити, а архітектура безпеки в Східній Європі характеризується істотною нестабільністю.

Ключові слова: країни Балтії, безпековий вимір зовнішньої політики, євроінтеграція, НАТО, Росія.

Події кінця ХХ століття, пов'язані з дезінтеграційними процесами на теренах колишнього СРСР з одного боку та поглибленням інтеграції країн Європи в межах Європейського Співтовариства з іншого, стали тим каталізатором, який стимулював держави соцтабору рухатися в напрямку європеїзації, аж до набуття повноправного членства в ЄС. Сьогодні ЄС є одним із найпотужніших політичних об'єднань, що репрезентує 28 держав-членів на міжнародній арені. Консолідація європейських держав пояснюється, насамперед, ідеєю політичного зближення з метою запобігання виникнення військових загроз у майбутньому. Початок 90-х рр. ХХ ст. яскраво продемонстрував посилення позицій країн Європи. У той час стає зрозумілим те, що для успішної інтеграції нових членів необхідні трансформації, спрямовані на посилення позицій у політичній, економічній та соціальній площинах.

Варто відзначити, що однією з визначальних подій функціонування Об'єднання та Європейського континенту було п'яте розширення Європейського Союзу в 2004 р. Тоді 10 держав Центрально-Східної Європи, в тому числі й країни Балтії, через членство в ЄС отримали можливість продовжити реформування. У короткий період часу Латвія, Литва та Естонія імплементували ті перетворення, успішне проведення яких дозволило цим країнам досягнути найвищого рівня розвитку з-поміж представників колишнього СРСР.

Конфлікт на території України став поштовхом до формування кардинально нової геополітичної ситуації в Східно-Європейському регіоні. Треба констатувати той факт, що в цьому регіоні переплелися інтереси Російської Федерації, НАТО (США) і країн ЄС. З огляду на це, спільність кордонів країн Балтії та РФ може стати прямою загрозою територіальній цілісності та суверенітету, так як у випадку військового вторгнення до країн ЄС Естонія і Латвія постраждають першими.

Питання забезпечення територіальної цілісності та безпеки в регіоні через можливе вторгнення Російської Федерації на територію держав ЄС, позицію НАТО щодо посилення заходів безпеки на території регіону Балтії досліджували такі науковці, як А. Спрудс [16], Д. Гелбрейт [14], А. Парк [15], А. Юнтунен [12] та ін. Про реальність російського вторгнення до балтійських країн наголошують не лише політики з Литви, Латвії й Естонії та їх колеги з НАТО та ЄС, але й військове керівництво Північноатлантичного Альянсу. Так, командувач силами НАТО в Європі генерал Філіп Брідлав заявляє про необхідність посилювати оборону в регіоні Балтії, в першу чергу, задля охорони повітряного простору ЄС [2]. Серед вітчизняних науковців, які досліджували безпекові питання в країнах Балтії, варто згадати кандидата філософських наук Максима Хилька. Дослідник розкриває можливі геополітичні наслідки російської інтервенції в Україну, загрози для країн-членів НАТО у випадку успішної реалізації російського сценарію [11]. Представник Інституту зовнішньої політики Дипломатичної академії України Олександр Титарчук визначає регіон Балтії як найбільш вразливу ланку європейської безпеки [1].

Метою цієї статті є з'ясування основних загроз та викликів для країн Балтії на сучасному етапі євроінтеграції з урахуванням можливого розвитку подій, залежно від розгортання ситуації в регіоні.

Закінчення «холодної війни» та розпад Радянського Союзу кардинально змінили ситуацію на міжнародній арені. Можливість повернення державного суверенітету ставила новообраним урядам та політикам країн Балтії важливі питання про подальший розвиток та забезпечення власних національних інтересів, у тому числі – в сфері безпеки та оборони, захисту територіальної цілісності і незалежності. Фактори вибору інтеграції країн Балтії до НАТО та ЄС стосувалися ідеологічних, історичних, військово-

політичних та економічних аспектів. Лідери трьох країн постійно наголошували на важливості «безпекових факторів», «економічного сприяння, зростання та розвитку», «соціального добробуту» і «участі у спільних європейських справах» [10, с. 99].

Країни Балтії як повноправні члени ЄС здійснюють свою політику відповідно до європейських норм та правил. Інколи ця політика не співпадає з національними інтересами держав, але вони змушені підпорядковуватися законодавству Спільноти. Останні події на теренах сучасного ЄС показують, що навіть таке потужне інтеграційне об'єднання з високим економічним потенціалом у деяких ситуаціях нездатне протистояти проблемам, які виникають з тих чи інших причин. І кожна держава-член Союзу відчуває на собі наслідки цих викликів – одні більшою мірою, коли ця ситуація виникла на їх території, інші ж зазнають збитків через тих членів, які прийняли удар на себе. Саме балтійські республіки належать до категорії тих держав, які більше за інших відчувають на собі виклики у рамках сучасного стану євроінтеграції. Це зумовлено низкою факторів, і вирішальну роль тут грає географічне положення держав. Спільні кордони з Росією змушують Латвію, Литву та Естонію постійно перебувати в бойовій готовності, захищаючи як власну територіальну цілісність, так і непорушність всього Європейського Союзу. Офіційна Москва трактує їх як «історичні російські території» та не може змиритися з європейським вибором цих держав.

Слід акцентувати увагу на тому моменті, що найбільш складні стосунки у Росії склалися з Литовською Республікою, яка виступає за посилення політико-економічних санкцій проти країни-агресора, досить жорстко відстоює свої інтереси та активно підтримує європейський курс України разом з іншими пострадянськими країнами, що обрали зовнішньополітичним пріоритетом західний світ. Виходячи з цих обставин, Росія вдається до окремих елементів «гібридної війни» проти країн Балтії. Найчастіше вона через інформаційну пропаганду звинувачує Литву, Латвію та Естонію у «порушенні прав російськомовного населення», підтримує проросійські політичні партії, готує на їх території провокаторів з числа молодих людей, які схвалюють політику В. Путіна, проводить різного роду розвідувальну та вербувальну роботи [5].

Доцільно також відзначити, що упродовж тривалого часу країни Балтії перебували в енергетичній залежності від РФ. Це змушувало їх проводити більш помірковану зовнішню політику, утримуватися від жорстких заяв, знаходити компроміс між західним і східним світами. Однак у зв'язку з подіями на сході України населення балтійських республік зайняло доволі принципову позицію щодо застосування санкцій проти РФ. Самі держави неодноразово виступали ініціаторами накладення цих санкцій, хоч і належать до тієї категорії, що отримують найбільші збитки від їх запровадження.

Позитивним явищем для країн Балтії у відносинах з РФ стало будівництво в 2015 р. першого енергомоста. Через енергоміст Польща-Литва країни Балтії під'єднано до загальноєвропейської електромережі, що дозволить знизити енергетичну залежність від Росії. Після відкриття терміналу для імпорту зрідженого природного газу у Клайпеді поява енергомостів стала другим кроком на шляху відмови від російської сировини. Міністр енергетики Литви Рокас Масюліс заявив, що Естонія, Латвія та Литва планують побудувати ще принаймні один енергоміст з Євросоюзу, щоб не просто бути підключеними до європейської енергосистеми, а стати її повноцінною частиною [7].

Окрім цього, необхідно наголосити на тому, що шлях до енергетичної незалежності може стати ще одним викликом для країн Балтії в сучасних умовах євроінтеграції. Як заявив експерт American Foreign Policy Council Стівен Бланк, зусилля Балтії щодо енергетичної незалежності можуть підштовхнути Росію до війни. Він додає, що РФ має багато переваг у балтійському регіоні та може їх використовувати, наголошуючи на великій кількості етнічних росіян, вербуванні балтійських бізнесменів і політиків агентами ФСБ, проникненні російських шпигунів на територію держав Балтії

та активній пропаганді, як впливає на громадську думку та збільшує соціальну напруженість у зазначеному регіоні. Також С. Бланк зазначає, що будівництво терміналу для прийому та зберігання скрапленого газу в Клайпеді зменшить вплив російського «Газпрому» та офіційного Кремля на регіон. Це дає підстави вважати, що дії балтійських країн та зусилля ЄС з диверсифікації енергозабезпечення позбавлять Росію впливу на Центральну і Східну Європу. Саме тому остання може наважитися на вторгнення в одну або кілька країн Балтії.

Слушною є думка С. Бланка, що РФ починатиме своє вторгнення з диверсій, які повинні вивести з ладу литовське сховище в Клайпеді та невійськовими методами намагатиметься завадити ухваленню нового енергетичного законодавства в Литві. Країнам Балтії варто чекати і масового пропагандистського наступу. Кремль спробує натиснути на світову громадську думку, звинувачуючи керівництво країн в «порушенні прав людини» за ненадання громадянства етнічним росіянам. Більше того, Москва може організувати масові заворушення в регіонах Латвії, Литви та Естонії, де проживають переважно росіяни, та виправдати своє військове вторгнення захистом протестуючих. Експерт вважає, що російська сторона влаштуватиме кібернетичні атаки на мережі країн Балтії та розв'яже проти них інформаційну війну, так, як це відбулося в Грузії у 2008 р. [6].

Суттєвою загрозою в інституційній сфері країн Балтії є посилення російського фактору при владі. Депутати, які відстоюють інтереси російськомовних громадян, своїми діями можуть спровокувати негативне ставлення жителів Латвії, Литви та Естонії аж до виникнення конфліктних ситуацій. В свою чергу, їх дії можуть підривати територіальну цілісність та національні інтереси країн Балтії. До прикладу, на виборах до Сейму Латвії у 2014 р. перемогла соціал-демократична партія «Согласие», що представляє інтереси російськомовних жителів країни. Її очолює перший російський мер Риги Ніл Ушаков. Разом з тим проросійська Центристська партія Естонії на парламентських виборах 2015 р. посіла друге місце. Лідер партії – мер Таллінна Едгар Савісаар – набрав рекордну кількість голосів за всю історію виборів в країні. У трійку лідерів потрапив ще один член Центристської партії, депутат Європарламенту Яна Тоом [8]. Такий перебіг подій може спричинити зміну зовнішньополітичної орієнтації країн в майбутньому чи навіть спровокувати військові протистояння під проводом захисту прав російськомовних меншин з боку РФ.

Поряд з посиленням російського фактору в країнах Балтії набуває поширення євроскептицизм, який також негативним чином впливає на політичний розвиток регіону. Активна російська пропаганда підштовхує радикально налаштованих жителів держав Балтії відкрито виступати проти політики Європейського Союзу та всіма можливими способами блокувати процес прийняття політичних рішень у Співтоваристві. Євроскептицизм поширений у всіх державах західного світу, політика представників цієї течії спрямована в першу чергу на критику ЄС, його діяльності в інституційній сфері, позиції щодо актуальних питань порядку денного тощо. Зважаючи на посилення впливу російськомовного населення, країни Балтії стоять на порозі радикальних перетворень, які у випадку їх успішної реалізації можуть послабити життєздатність не лише балтійського регіону, але й всього Європейського Союзу.

Питання забезпечення національної безпеки в регіоні піднімалось і у вищих ешелонах влади. Так, в ході тристоронньої зустрічі в м. Палагна президенти Литви, Латвії та Естонії зійшлися на думці, що Європа не повинна зволікати з поліпшенням можливостей і взаємодії служб безпеки, а також зміцненням зовнішніх кордонів. Президенти дійшли згоди про необхідність ефективної політики реадмісії тих нелегальних мігрантів, які не кваліфікувались на статус біженця. Вищі посадові особи обговорили ситуацію з безпекою країн Балтії, підтвердивши, що рівень загроз тероризму

в регіоні низький, але Європа не повинна допускати, щоб ризики тероризму зросли у зв'язку зі збільшенням потоку шукачів притулку [9].

На Варшавському саміті глав держав та урядів країн-учасниць Північноатлантичного Альянсу, який проходив 8-9 липня 2016 р., лідери країн ухвалювали ключові рішення щодо зміцнення здатності регіону до оборони і стримування та забезпечення стабільності поза кордонами НАТО. Ряд питань, які розглядалися учасниками засідання, стосувались посилення військової присутності у східній частині Альянсу. Так, Генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг зазначив, що лідери країн Альянсу домовляться про розгортання чотирьох потужних багатонаціональних батальйонів в Естонії, Латвії, Литві і Польщі. Подальшими кроками зі зміцнення стримування і оборони стане військова присутність на південному сході завдяки розміщенню багатонаціональної бригади в Румунії. Генеральний секретар схвалив збільшення оборонних видатків і закликав членів Альянсу продовжувати укріплювати військову могутність країн-членів НАТО. Й. Столтенберг наголосив, що війська будуть розміщені на ротацийній основі. За його словами, в кожному з країн регіону будуть направлені солдати держав-членів Альянсу: в Латвію їх направить Канада, в Литву – Німеччина, в Естонію – Великобританія, а в Польщу – США [3].

У фахівців існує різний підхід до питання забезпечення безпеки східних кордонів ЄС і НАТО. Багато хто відзначає, що забезпечення національної безпеки великою мірою залежить від внутрішньої політики держави. Наприклад, президент американського аналітичного центру The Jamestown Foundation Глен Говард наголошує на нехтуванні країнами Балтії своєї безпеки. Відомо, що на сьогодні рекомендовані НАТО 2 % ВВП на оборону серед цих країн виділяє лише Естонія. Відрахування Литви і Латвії значно нижчі. При цьому всі три країни в разі небезпеки у першу чергу розраховують на допомогу НАТО – передусім, США.

«У американських платників податків виникає просте запитання: чому США повинні гарантувати Литві, Латвії та Естонії безпеку в той час, коли ці країни самі не роблять усього можливого для зміцнення оборони?», – зазначає Говард. При цьому експерт наголошує, що в питаннях оборони країн Балтії присутні два основних аспекти – це простір і час. Іншими словами, у разі конвенційної загрози основне питання полягає в тому, як довго війська країн Балтії зможуть протриматися і чи буде цього достатньо, щоб дочекатись допомоги сил швидкого реагування від союзників НАТО. Із зауваженнями Г. Говарда погоджується і литовський дипломат Жигімантас Павіліоніс. За словами Ж.Павіліоніса, до питань оборони варто підходити комплексно, тому збільшувати фінансування потрібно не тільки для зміцнення збройних сил, а й для покращення системи освіти і науки, що сприятиме формуванню сильного громадянського суспільства [4].

Останні події на теренах ЄС, пов'язані з проведенням референдуму щодо членства Великої Британії в ЄС, серйозно занепокоїли керівництво прибалтійських республік. Естонія, Литва і Латвія побоюються посилення «російської загрози» у випадку, якщо Великобританія покине Європейський Союз. За даними Washington Post, країни Балтії перебувають у стані постійної загрози через географічну близькість з РФ. Влада прибалтійських країн вважає, що їх благополуччя великою мірою залежить від стану справ у ЄС. Як наслідок, можливий вихід Великобританії з ЄС може стати поштовхом для проведення нового референдуму про незалежність Шотландії, країни, де базується британський ядерний щит – підводні човни класу «Вангард». Також в цих країнах вважають, що більшість країн ЄС будуть незадоволені політикою Союзу після можливого виходу Британії. При цьому влада Естонії, Латвії та Литви впевнена, що Brexit принесе багато користі російському президенту В. Путіну [13].

Побоювання і занепокоєння країн Балтії цілком зрозумілі. Росія своїми діями в Україні наочно показала, що дії Кремля неможливо передбачити, а архітектура безпеки в Східній Європі характеризується істотною нестабільністю. З іншого боку, беззастережно говорити про гарантії успіху Москви у разі агресії проти країн Балтії теж не варто.

Враховуючи всі фактори, пов'язані із забезпеченням територіальної цілісності та національної безпеки країн Балтії, на основі викладеного матеріалу можна зробити такі висновки:

По-перше, військовий потенціал російських військ значно поступається військовому потенціалу НАТО (країни Балтії є учасниками цього блоку, й відповідно на них поширюється принцип колективної безпеки).

По-друге, необхідно враховувати моральну готовність Литви, Латвії та Естонії до опору військам агресора (країни все ще пам'ятають «гіркий» досвід 1940 рр.).

По-третє, чимало питань викликає і боєздатність російської армії. Її успіхи неочевидні, тим більше у випадку можливого зіткнення з НАТО. Російська Федерація тільки з другої спроби змогла «перемогти» Чечню (шляхом підкupu частини еліти бунтівної республіки). Крім того, на рахунок російської армії можна записати фактичну перемогу над набагато слабшою Грузією в серпневій війні 2008 р. Разом з тим, успіхи російських військових на Донбасі піддаються великому сумніву, оскільки на сході України Росія досягнула значно менше, ніж спочатку розраховувала (при тому, що на початковому етапі українська армія була практично небоєздатною).

І, нарешті, у Заході (і країн Балтії) не залишається сумнівів, що Росія може розпочати подібну авантюру, тому державам, які не бажають перейти зі стану конфронтації до відкритих воєнних дій з РФ, слід перебувати у постійній бойовій готовності та підтримувати дружні стосунки з партнерами і союзниками.

Список використаної літератури:

1. Безпека країн Балтії: загрози Росії, можливості НАТО та фактор Білорусі [Електронний ресурс] / пер. А. Поліщук // East European Security Research Initiative. – 2015. – Режим доступу до джерела: <http://eu.prostir.ua/library/268857.html> ; Bezpeka krain Baltii: zahrozy Rosii, mozhlyvosti NATO ta faktor Bilorusi [Elektronnyi resurs] / per. A. Polishchuk // East European Security Research Initiative. – 2015. – Rezhym dostupu do dzherela : <http://eu.prostir.ua/library/268857.html>.

2. Генерал Бридлав: НАТО должен готовиться к оборонной миссии в странах Балтии [Электронный ресурс] // Радио Польща. – 2015. – Режим доступа : <http://www.radiopolsha.pl/6/137/Artykul/246589> ; General Bridlav: NATO dolzhen gotovitsya k oboronnoy missii v stranakh Baltii [Elektronnyy resurs] // Radio Polshcha. – 2015. – Rezhim dostupa : <http://www.radiopolsha.pl/6/137/Artykul/246589>.

3. Генеральный секретар НАТО окреслив прядок денний Варшавського саміту [Електронний ресурс] // North Atlantic Treaty Organization. – 2016. – Режим доступу : http://www.nato.int/cps/en/natohq/news_133063.htm?selectedLocale=uk ; Heneralnyi sekretar NATO okreslyv priadok denni Varshavskoho samitu [Elektronnyi resurs] // North Atlantic Treaty Organization. – 2016. – Rezhym dostupu : http://www.nato.int/cps/en/natohq/news_133063.htm?selectedLocale=uk.

4. Денисенко В. Балтия перед лицом российской угрозы: готовность «номер один»? [Электронный ресурс] / В. Денисенко // Newsader. – 2016. – Режим доступа : <http://newsader.com/20210-princip-oborony-bud-gotov/> ; Denisenko V. Baltiya pered litsom rossiyskoy ugrozy: gotovnost «nomer odin»? [Elektronnyy resurs] / V. Denisenko // Newsader. – 2016. – Rezhim dostupa : <http://newsader.com/20210-princip-oborony-bud-gotov/>

5. Досвід країн Балтії щодо протидії агресії зі сторони Російської Федерації [Електронний ресурс] // Незалежний аналітичний центр геополітичних досліджень «Борисфен Інтел». – 2014. – Режим доступу : <http://bintel.com.ua/uk/article/opyt-baltii> ;

Dosvid krain Baltii shchodo protydyi ahresii zi storony Rosiiskoi Federatsii [Elektronnyi resurs] // Nezaleznyi analitychnyi tsentr heopolitychnykh doslidzhen «Borysfen Intel». - 2014. – Rezhym dostupu : <http://bintel.com.ua/uk/article/opyt-baltii>.

6. Зусилля Балтії щодо енергетичної незалежності можуть підштовхнути Росію до війни – Atlantic Council [Електронний ресурс] // Дзеркало тижня. – 2016. – Режим доступу : http://dt.ua/WORLD/zusillya-baltiyyi-schodo-energetichnoyi-nezalezhnosti-mozhut-pidshтовхнути-rosiyu-do-viyni-atlantic-council-196479_.html ; Zusyllia Baltii shchodo enerhetychnoi nezalezhnosti mozhut pidshтовхnuty Rosiiu do viiny – Atlantic Council [Elektronnyi resurs] // Dzerkalo tyzhnia. – 2016. – Rezhym dostupu : http://dt.ua/WORLD/zusillya-baltiyyi-schodo-energetichnoyi-nezalezhnosti-mozhut-pidshтовхнути-rosiyu-do-viyni-atlantic-council-196479_.html.

7. Країни Балтії стали незалежними від енергетики з РФ [Електронний ресурс] // Експрес. – 2015. – Режим доступу : <http://expres.ua/news/2015/12/09/163707-krayiny-baltiyyi-staly-nezalezhnymy-energetyky-rf> ; Krainy Baltii staly nezalezhnymy vid enerhetyky z RF [Elektronnyi resurs] // Ekspres. – 2015. – Rezhym dostupu : <http://expres.ua/news/2015/12/09/163707-krayiny-baltiyyi-staly-nezalezhnymy-energetyky-rf>.

8. На выборах в Эстонии победили либералы, пророссийская партия стала второй [Электронный ресурс] // Українська правда. – 2015. – Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua/rus/news/2015/03/2/7060159/> ; Na vyborakh v Estonii pobedili liberaly, prorossiyskaya partiya stala vtoroy [Elektronnyy resurs] // Ukrainka pravda. – 2015. – Rezhim dostupu : <http://www.pravda.com.ua/rus/news/2015/03/2/7060159/>.

9. Президенты стран Балтии: угроза терроризма в регионе низкая [Электронный ресурс] // UaPort. – 2015. – Режим доступу : <http://uaport.net/news/ee/t/1511/21/9867225> ; Prezidenty stran Baltii: ugroza terrorizma v regione nizkaya [Elektronnyy resurs] // UaPort. – 2015. – Rezhim dostupu : <http://uaport.net/news/ee/t/1511/21/9867225>.

10. Сидорук М. Особливості інтеграції держав Балтії до ЄС / М. Сидорук // Вісник Львівського університету. Серія : Міжнародні відносини. – 2010. – № 2. – С. 97–104 ; Sydoruk M. Osoblyvosti intehratsii derzhav Baltii do YeS / Mariia Sydoruk // Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia «Mizhnarodni vidnosyny». – 2010. – № 2. – S. 97–104.

11. Хилько М. Как Путин помогает США избавиться от «геополитического соперника №1», или Возможные геополитические последствия российской интервенции в Украину [Электронный ресурс] / М. Хилько // Geopolitika. – 2014. – Режим доступа : <http://geopolitika.lt/?artc=6553> ; Khilko M. Kak Putin pomogaet SShA izbavitsya ot «geopoliticheskogo sopernika №1», ili Vozmozhnye geopoliticheskie posledstviya rossiyskoy intervetsii v Ukrainu [Elektronnyy resurs] / M. Khilko // Geopolitika. – 2014. – Rezhim dostupa : <http://geopolitika.lt/?artc=6553>.

12. Юнтунен А. Балтийское море – геополитическая проблема / А. Юнтунен // Россия и Центральная Европа в новых геополитических реальностях : сб. ст. участн. IY междунар. науч. конф., г. Москва, 14-16 июня 2001 / под ред. Л. Н. Шишлиной. – Москва : Институт международных экономических и политических исследований РАН, 2002. – С. 271-282 ; Yuntunen A. Baltiyskoe more – geopoliticheskaya problema / A. Yuntunen // Rossiya i Tsentralnaya Yevropa v novykh geopoliticheskikh realnostyakh : sb. st. uchastn. IY mezhdunar. nauch. konf., g. Moskva, 14-16 iyunya 2001 / pod red. L. N. Shishelinoy. – Moskva : Institut mezhdunarodnykh ekonomicheskikh i politicheskikh issledovaniy RAN, 2002. – S. 271-282.

13. Boot M. Why Brexit alarms Britain's Baltic allies [Electronic resource] / M. Boot // The Washington Post. – 2016. – Mode of access : https://www.washingtonpost.com/opinions/why-brexit-alarms-britains-baltic-allies/2016/06/19/30c805b2-34a1-11e6-8758-d58e76e11b12_story.html?utm_term=.abd5c868677c.

14. Galbreath D. Continuity and change in the Baltic Sea region: Comparing foreign policies / D. J. Galbreath, A. Lašas, J. W. Lamoreaux. – Amsterdam-New York: Rodopi, 2008. – 183 p.

15. Park A. Baltic Foreign Policy Making Establishments of the 1990s: Influential Institutional and Individual Actors / A. Park // Journal of Baltic Studies. – 2005. – Vol. 36, No. 2. – P. 178-208.

16. Sprūds A. Russia in the Baltic Sea Regional Energy Architecture / A. Sprūds // Estonian Foreign Policy Yearbook 2011 / ed. A. Kasekamp. – Tallinn, 2012. – P. 33-58.

Стаття надійшла до редакції 09.10.2016 р.

O. Ivasechko, O. Koval

THREATS AND CHALLENGES FOR THE BALTIC STATES AT THE CURRENT STAGE OF EUROINTEGRATION

The article considers the main potential threats to the security dimension of foreign policy of the Baltic States at the present stage of European integration. The objective of the article is to clarify security and defense factors that influence foreign policy of the Baltic States and respectively the process of political decision-making in countries. Common borders of the Baltic States and Russia has caused deep concern because of the Russian-Ukrainian conflict the primary goal of which was to disseminate the ideology of "the Russian World" in all former Soviet republics and to establish Russian hegemony in Eastern Europe. The author pays particular attention to the necessity to maintain the state of constant combat readiness to protect both territorial integrity of the Baltic States and inviolability of the entire European Union. The factors of particular importance in the formulation of foreign policy priorities of the Baltic States (energy dependence, past affiliation with the Soviet Union, geographical proximity, etc.) are pointed out. Moscow treats the Baltic countries as the «historic Russian territory» and can't come to terms with their European choice. It is emphasized that today Russia resorts to some elements of «hybrid warfare» against the Baltic States appearing in information propaganda. Moscow accuses Lithuania, Latvia and Estonia in violations of rights of the Russian-speaking population living in the territory of the Baltic republics. Besides, the Russian government supports pro-Russian political parties in Latvia, Lithuania and Estonia, trains instigators among young people in the Baltic States, conducts various kinds of investigations, etc. The author draws conclusions that strengthening the Russian factor in the government of the Baltic countries becomes a serious threat to their institutional sphere. An increasing number of pro-Russian deputies may cause a crucial change in foreign policy orientation of the Baltic republics. Russian policy in Ukraine has clearly demonstrated that the Kremlin actions are impossible to be predicted. Nowadays security architecture in Eastern Europe is characterized by significant instability. But despite everything, it has been revealed that military potential of Russian forces is significantly weaker than military capabilities of NATO. Nevertheless, Russia may launch hostilities through different kinds of sabotage; that is why sovereign states should be in constant combat readiness and maintain friendly relations with their partners and allies.

Keywords: *The Baltic States, security, European Integration, Baltic foreign policy, NATO, Russia.*